

Передплата

на «РУСЛАНА» виносить:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кер.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5 1/2 долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
Пощинове число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вареш ми очи і душу ми вареш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Входить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5 1/2 год. пополудні.

Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского в пасажі Гав-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження.

Рекламациі неопечатаві є
вільні від порга. — Оголо-
шення звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіславім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні дописи по 30 сот.
від стрічки.

Остання проба.

(X) Положення в чеській соймі крайно несприятливе. Німецькі сторонники готують ся уже до нових виборів, хоч маршалок ще бажав зрештою останню пробу, щоби довести до порозуміння між Німцями і Чехами. Ще мав відбутися розмова між представниками обидвох спорядних сторін, нагоди згодитися на сі заходи маршалка, великої власности консервативної і намісника. Основою сих останніх переговорів має бути пропозиція г-ра Кляма-Мартеніца, щоби на денний порядок соймового засідання поставлено лише вибір комісії. Чехи домагають ся, щоби вибір комісії і кр. виділу і бюджетова провізорія були там уміщені, а Німці знов вимагають, щоби на денний порядок поставлено правительственні пропозиції: про утворення округних репрезентацій в Чехах, про упрямління уживання краєвих язики в автономічних властях (крім того внесло правительство пропозиції: про зміну кр. статута і виборчої ординації соймової)

Промова п. Енлігера на нараді клубових предсідників має значне ultimatum. Німці не обстають тепер уже при побільшенню членів кр. виділу, згодились на уконституованє сойму і вибір кр. виділу і комісії, але домагають ся конечно не по го читаня «равит. пропозиції і приділення їй до комісії, коли тимчасом Чехи вважають,

що сі пропозиції не можуть бути навіть основою розправи. Особливо крайні сторонники чеські виступили дуже різко проти правительственних пропозицій і проти чеських міністрів д-ра Брафа і Жачка, що они допустили на раді міністрів до ухвалення сих пропозицій і що згодились, щоби їх пропозиції в чеській соймі. Під напером крайних чеських сторонників домагають ся тепер всі чеські сторонники, щоби Німці заперили можливість обрання в соймі, хоч не мають поруки, що правительственні пропозиції вийдуть на денний порядок і що національне питанє буде обговорюване в соймі.

Отже становище Чехів довело до того, що Німці зірвали дальші персправи. Задля того кр. маршалок провадив переговори з чеськими провідниками, щоби уступили із свого ставовща, бо Німці заявили, що дальших уступок уже не зроблять. Чехи заявляють, що они не противлять ся, щоби правительственні пропозиції прийшли на денний порядок одного з найблизших засідань, але Німці уважають се знов чеським крутіством. Німці заявляють, що будуть вести дальшу обструкцію і допустили би до спокійних обрань в соймі лише тоді, наколиб на денний порядок вийшли передовсім пропозиції про зміну правного положення Німців в Чехах.

Намаганя кр. маршалка, представників великої власности чеської і намісника мають усунути сі перепони, одначе нема найменших виглядів, щоби положенє поправи-

ли ся, щоби одна або друга спорядна сторона відступила із свого становища. Наколиб було можливе хоч би мале зближенє, тоді завтра, в середу, зібралась бы нарада клубових предсідників, одначе колиб і там не дійшло до сякого-такого порозуміння, тоді відложено бы чеській сойм вже в четвер без скликування сесії. Такий вихід вважає денникарство німецьке і чеське імовірним і дуже можливим.

Розуміє ся, що такий вислід не остав би без послідовностей для державної ради. Чехи з підмогою Слав. Союзу перенесли бы обструкцію яко відплату Німцям до держ. ради, а се мало бы далекосяглі наслідки для неї, бо тоді зачинено бы держ. раду і розвизано. Обструкція в держ. раді мала бы вельми сумні наслідки для коронних країв. З кінцем 1909. р. відпали бы краям всі квоти переказувані з держ. фондів з особисто доходного податку, а також обниженя ґрунтового і домового податку. Краєві фонди не дістали бы ніяких засобів нових і втратилиб дотеперішні жерела доходів. Кредит в часі безпарламентарній потерпів бы незвичайно а се довело бы до ще більшого погіршеня краєвих фінансів, як тепер, краєві каси стали бы невилатними. Все те є певним доказом, що находимо ся перед важним рішенням, котре може мати далекосяглі послідовности тим більше, що й положенє на Угорщині і пересиленє кабинетове може і там довести до далекосяглих наслідків.

И. Біленський.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

Фрич як і автор анонімний „Assimilace“... знає натиск на завданій царем Мазепі полчища і оба зарівно приписують йому велику вагу у мотивах зради цареві. Ось як каже Фрич:

„Tam v křemlu spolku sem hanbu, smesa
[там
před celým dvorem cársej poliček.
Od chvíle, kde bez pomsty okamžitě
sem zůstal živ, a zdrav, (aě bvoda má,
zif rvala uřečovitá ruka Petrova,
mí sama zšedivěla hanbou, leknutím —
Od chvíle te, co zbledl sem na věky,
jen pro vas žiju dál, však vřartní cit můj
[léd“].

Головною однак підмогою змагань і поступків Мазепи є его патріотичне почутє.

Так само як і автор статі, не вірить Фрич в оповіданє про молодість Мазепи і лише легко натякає на его любов довки каштеляна Контського і про кару за се на степовім коні. Злощизни его з Марією малює не яко розпусний вчинок, самолюбний, противно розказує, що Мазепа горячо любить Марію, та, що найважніше, відносить ся до неї з великою пошаною. Мазепа виходить чоловіком обдареним глибоким чутєм; любов до Марії викликає у него на уста слова, які хіба наглядно свідчать о характері его знеси.

„Tedy nevim! rozhodne li ona proti mně,
pojdu jak pes, a bude dobře tam“²⁾.

Він не зводить Марію лукаво, як се оповідає більшість істориків; Марія без попередньої умови любить его горячо, покидає родичів і віддає ся ему.

Хоч таке представленє річи минає ся з правдою, однак вказує безсумнівно на тенденцію поета та і на се, що Фрич прийняв вповні погляди автора: „Assimilace maloruského národa“.

Ся статя є однак надто побіжним і коротким переповідженєм історії України, то не мислямо, щоби она була одним історичним жерелом обговорюваної драми. Автор мусів знати також другі обширніші монографії історичні і з них зачерпнув увесь инший матеріал історичний, якого не нашов в „Assimilace“.

Майже певним є, що знав історію Енгля: Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Cosaken, а припустити се можемо тому, що сей твір був вельми розширений на заході і був там тоді майже одним жерелом історичним до студії над Україною; Фрич знав німецьку мову, отже тим легше приходило ему познакомити ся з тим твором. Завважити треба, є певна схожість у поглядах Енгля і Фрича на Україну і Мазепу. Енгль хоч не називає Мазепу героєм, однак все таки уважає его чоловіком знаменитого розуму і таланту³⁾. Замічає при тім, що на всякий случай не можна поступити Мазепі осуджувати цілком беззглядно⁴⁾. На знакомство Фрича з тим твором вказує і ся обставина, що він згідно з Енглем пише, немовби цар підозривав вже задалегідь Мазепу о зраду і поручив Голіцинови стежити за гетьманом і его намірами⁵⁾.

Крім того не міг Фрич не знати славної свого часу монографії Вольтера: „Historie de

Charles XII“, яка була загально читана в той час в Європі.

Та се не є ще одинокі жерела звіснї Фричови. Пробываючи в Петербурзі вивчивсь він мови російської настільки, що міг познакомити ся з російською літературою і наукою.

(Дальше буде).

¹⁾ Ibid. ст. 46. Порівнай висше наведені слова в примітці, наведені в „Assimilace“, які відносять ся до мотивів зради. Опис завданя полчища у Фрича є також згідний з описом Бантиш Каменьского „Історія Малороссії“ Петербург 1822, ст. 78—9.

²⁾ Ibid. ст. 120.

³⁾ Engel: Gesch. d. Ukraine. ст. 322.

⁴⁾ „Wenn Mazepa die Behandlung, die bis dahin die Ukrainischen Privilegien und heilig beschworenen Chmielnickischen Punkten wiederfahren war, so schmerzlich fühlte, das er mit Rücksicht auf andere Umstände und auf Peters Charakter noch schlimmere Eingriffe in dieselben, welche auch wirklich erfolgten, besorgte; so möchten die schwedischen Schriftsteller nicht die einzigen bleiben, welche Mazepas Rechtfertigung wegen seines Abfalls von Russland übernahmen“... ibid. ст. 321.

⁵⁾ ibid. 310. Там читаємо: „Wojnarowski bemerkte dass sein Oheim und er ihren Credit beim Caar verloren hatten. Schon hatte auch der Comendant von Kiev, Fürst Golizin Befehl vom Caare erhalten auf Mazepas Schritte zu achten. Die Ursache hievon war Skoropadski, Oberster von Starodub“. Фрич описує сю подію подібно; Войнаровський доносить Мазепі, що его піймав Скоропадський, а листи Мазепи до Карла XII попали в руки Голіцинова. (Фрич: Ivan Mazepa 115, 118, 128 ст.).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Переговори між чеськими а німецькими стороництвами за посередництвом маршалка і намісника відбуваються даліше. Краввий маршалок скличе третю нараду клубових голів в справі дневного порядку, коли Чехи згодять ся взяти участь в тій нараді. Після загального погляду новий начерк дневного порядку будуть могли прийняти обі сторони. Коли би однак Чехи відмовили участі, то нарада не відбуде ся а чеський сойм буде сейчас замкнений без дальших засідань.

„Korresp. Centrum“ звіщає, що суботня рада міністрів займала ся переважно положенням на Угорщині, і в чеськім соймі. Ті самі справи були також предметом недільного послухання президента міністрів бар. Бінерта у цїсаря. Мимо противностей, які єствають між німецькими а чеськими стороництвами в чеськім соймі, є ще надія, що удасть ся усталити такий дневний порядок, на якого основі могли би відбувати ся дальші переговори.

Угорське кореспонденційне бюро подає з Відня, що на 1½ годиннім послуханю у цїсаря предложив президент міністрів Векерле дамїсію кабінету, ухвалєну на послїдній кабінетовій радї. По послуханю удав ся др. Векерле до міністерства заграничних справ і нараджував ся з гр. Еренталом. Опісля прийняв цїсар міністра двору Алядара гр. Зічіого, який учинив цїсарєви предлоги в справі відзначень, удїлюваних звичайно при уступленю правительству з урядованя. Письменну просьбу о дамїсію угорського кабінету, яка вплинула до кабінетової канцелярії, предложено цїсарєви вже вчера. Подорожи Векерлого до Відня не належить вижидати. Рішенє цїсаря в справі правительственной програми, предложеної др. Векерльом, має наступити нинї. Коли би сеї програми не прийнято, то належить ожидати покликания проводаря більшости угорського сойму Кошута до цїсаря.

Заграниця.

З Африки надходять неконче добрі але притім непевні вїсти про похід іспанських війск. Після вїстий тубольців дістав ся оден іспанський відділ до неволї. Значне число тубольців, яких влучено до іспанської армії, мало перейти до ворогів, а Іспанці мусїли цофнути ся до Мелїї. Але иншії частинї іспанської армії удало ся по горячїй боротьбі обсадити Надор, звідки не змогли їх Мароканці виперти мимо сильного атакю. Також найновїші вїсти, що надїйшли з Мелїї, заперечують про поражєнє Іспанців. Мимо сего положєнє Іспанців не змінило ся на лучше, а противно погіршує ся тепер. Іменно мароканський султан хоче рівнож виступити проти зненавиджєних „Румї“ (Іспанців). Крім сего непорозумїня, які спричинила мароканська справа між Францією а Іспанією, мимо успокоючої заяви зі сторони Франції, ще не устали, а се не може мати доброго впливу на вислїд війни.

О скілько можна вносити з вїсти, яку подає турецька Jeni Gazetta, то опікунчі держави мабуть розвжуть кретийське питанє в користь Туреччини. І так ся часонись оголошує заяву одного з послів опікунчих держав (правдоподобно французского), який дораджує свому правительству корисне розвжзанє кретийского питаня для Туреччини, бо в противнім разї потрібне порозумїнє може втратити богатю зі свого впливу в Царгородї. З сего видко, як марні були надїї Кретийців, котрі они покладали на поміч опікунчих держав. На Кретї панує на разї спокїй, а властиво є се тиха резигнація, яка може одначе вскорї спалахнути новим повстанєм.

З вїляету Ємен в Арабії надїйшла вїсть, що турецьке військо відперло сильний атак повстанців, причім Араба понесли великі страти. Валї сего вїляету доносять, що провідник повстанців Саїд Ідрїл задумує понехати повстанє.

Допись з Станїславівщини.

(В справі церковних цвинтарів).

Ради повітові з великою завязтостью виступають проти інтабульованя цвинтарів на церкві.

Як звісно, Епископи наші видали розпорядок, щоби сьвященики старали ся о інтабульованє цвинтарів на власність церкви. Справа легко йде, коли сьвященик постарав ся, щоби она не переходила через громадский уряд, т. зн. щоби поле під новий цвинтар не купував вїйт яко представник громади за гроші громадскї, але щоби купував сам сьвященик за гроші або церковні або складкові і в тім другім случаю не буде потребував ласки повітової ради, а сам може заінтабулювати на річ своєї церкви новий цвинтар. Інакше справа йде, коли сьвященик его віддасть в руки громадської ради, щоби она залагодила купно нового цвинтаря. Тодї громадска рада купує і подає до видїлу ради повітової, щоби той позволив заінтабулювати новий цвинтар на власність церкви. І в тім случаю ради повітові, видко з засади, відмовляють свого дозволу на інтабуляцію цвинтаря на власність церкви, і настає для пароха незвичайно прикра хвиля. Епископ каже, я не носьвячу цвинтаря інтабульованого на громаду, а повітова рада не хоче дозволити заінтабулювати на церкву. Отсею дорогою остерігаю сьвящеників, котрі будуть приневолєні чи розширювати старий цвинтар, чи купувати поле під новий цвинтар, щоби ніяким способом не допустили до залагодї дїла т. є. до купна поля під новий цвинтар громадскою радою, іно щоби сьвященик сам справу полагодив з провізорами церковними. Найдивїйше, що в радях повітових проти інтабуляції цвинтарів на церкву виступають польскї сьвященики, оправдуючи ся ніби то тим, що руский сьвященик не позволив би похоронити Поляка на цвинтарї заінтабульованім на церкву. Чи ж се не застрашаюча проява віри у сьвящеників в ХХ. столїтїю?! Шовїнізм передовїм, без огляду на згіршенє, яке дає такий сьвященик, бо руский сьвященик оправдує своє поступованє перед парохїянами розказом Епископа, а ту польскїй сьвященик викрикає „а ја піє rozwalam“. — Значить, або польскїй сьвященик старший від Епископа, або рускі Епископи видали неодвїтний розпорядок, коли польскїй сьвященик з чистим сумнієм може вам помітувати. Було би пожадано, щоби і инші часониси порушили сю справу, щоби і инші сьвященики, котрі случайно не читають „Руслава“, не вїйшли в прикре положєнє через свою або неоглядність, або легководушність. Сей другий случай і менї лучив ся. Рада громадска ухвалює заінтабулювати новозакупленїй кусєнь під цвинтар на церкву, повітова рада приймає ту ухвалу і призволює, а ц. к. нотар каже, що се не вільно, і вїйт проти волї Епископа і сьвященика інтабулює новий цвинтар на промаду, оправдуючи ся тим, що „менї панї в містї так казали“, — що се ніби не можна: щоби старий цвинтар був на громаду а новий на церкву інтабульований. — Повинен би ту справу руский клуб соймовий порушити і заінтерцелювати панів Поляків, бо се найменше причиняє ся до мирного пожитя двох народів в однім краю, коли ради повітові так систематично будуть дратували своїми ухвалами населєнє, з котрого жиють, а котре повинні вєсти до свїтла правди своїм тактом, а не до огірчєня, а вжеж до сего найменше покликанї сьвященики, щоби були проводирами диявольского шовїнізму.

Галиций сойм.

На 41-ім засіданю в суботу (25. с. м.) пос. др. Олесницький при петиції Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych звернув бачність шкільної комісії на погляд сего товариства в справі утравкїзму з чисто педагогичного становища.

Пос. Голуховский домагає ся, щоби внесєнє вторїшне п. Вітоса що до вихованя убогих дїтий відослано до будж. комісії; ухвалєно.

Правит. комісар радни: двора Чижевский (в заступствї гр. Лося) відповїдав на вторїчїї інтерпеляції пос. Т. Старуха в справі неудїлюваня паспортів емігрантам львівським староством; на інтерпеляції посів Сандуляка і Винничука про регуляцію Бистриць солотвинської і надвірнянської і на інтерпеляцію пос. К. Левицкого в справі відмови рогатинського староства що до видачі сертификатів на ношенє оружя селянам. Намісництво признає, що

одна відмовна була протизаконна та в наслідок інтерпеляції її ухвалєно. На інтерпеляцію пос. Кивелюка в справі тернопільської дир. скарбової, котра виставляла польскї накази платничї руским сторонам і накладала стемплевї карї за жалоби, відповіло правительство, що краєва дирекція скарбу видала відповідне поучєнє тернопільській дирекції окружній.

На інтерпеляцію пос. др. К. Левицкого про зарядженя церемішлянського староства в справі писково ратичної пошести заявив заступник правительства, що те зарядженє було спершу потрібне, а коли стало злишнім, то намісництво видало відповдні зарядженя.

Відтак пос. др. Олесницький зажадав отворєня розправи над відповдію правительственного комісара на інтерпеляцію пос. дра К. Левицкого в справі неудїлюваня рогатинським староством сертификатів на ношенє оружя для ишєня диких звірат.

Внесєнє поперло достаточне число послів, тож кр. маршалок заряджує голосованє над ним. За внесєнєм заявляють ся послї рускі, московськї і людовїцї, а проти демократи, що викликало незвичайне обурєнє на лавках селянських послів, тим більше що й народовї і старї демократи голосували з дїдичами проти селян. Після того слїдувало перше читанє сїрвавозданя краєвого видїлу з предлогою звіту краєвої ради шк. про стан публичного вихованя в 1907/8 рр.

Пос. др. Олесницький застерїг ся проти того, щоби краєва рада шкільна видала звіт лише в польскїй мові. Краєвий видїл свїй звіт виладив в рускій мові, тому бесїдник не домагає ся відрочєня, але заповїдає, що резолюцію в справі руских звітів краєвої ради шкільної пєновити в хвилї, коли над ним передеде нарада шкільна кожїсія сойму. Звіт відослано до шкільної комісії.

На основі реферату члена видїлу кр. Онішкєвича дозволено громадї Пробїжній побїрати олати від горячих напїтків.

Після того слїдувало мотивованє самостїйних внесєнь а іменно: п. Грача в справі будови мосту на Черемоши на „Виводї“ між Ясєнєвом а Краєвоїлою (пов. косівського до комісії дорогової); п. Юліяна Бруїцкого в справі перемїня особового пристанку Мартинів на стацию особово товарову (до комісії зелїзничої); п. Мияка о утворєнє суду повітового в Довцку (до комісії правничої); п. Мияка о утворєнє ц. к. староства в Довцку (до комісії правничої); п. Біса в справі будови дороги дозаводової до стациї зелїзничої в Лєтовни і в справі будови дороги Станї Маєрїя-Сойківа (в повіті ивєскім, до комісії дорогової).

Відтак признано важними мандати пос. Ямпольского (пов. Цїпанїя), Миронюка-Заячука (пов. Коломия), пос. Ів. Сандуляка (пов. Надвірна) та пос. П. Думки (пов. Тернопіль).

Після того реферував звіт краєвого видїлу пос. Домбский про удїлюванє ріжним повітовим видїлам дозволу на побїранє митничих олат.

Над тим розвинула ся обєструкційна розправа. П. Содомора вимагав, щоби до дневного порядку над признанєм митничих олат для повітового видїлу в Дїску, др. Макух і Винничук домагали ся того самого, що до повітового видїлу в Самборї, а пос. І. Сандуляк і Старух що до ради пов. в Сокалї. Однак внесєнє се перепало.

Проти митових олат за перєвїз на Дністрі в Косцєльмиках промовляв п. др. Куровець, а в сїй справі промовляв прати і пос. Стапінський, а за п. Цєньский, по них проти пос. Сколицєвский а за Марїєвский. По виводї референта, Домбского руске внесєнє перепало, а на останку цїлий закон ухвалєно.

При 2. точці дневного порядку що до удїленя двірским обшарам в Сновидовї й Цєтровї дозволу на побїр мит від перевозу через Дністер між обшарами селам, пос. Старух домагав ся переходу до дневного порядку над сам домаганєм. Се попер др. Макух і предложив ухвалити резолюцію з зазивом до кр. видїлу, щоби роздав справу поромів, а пос. Мерунович, поставив поправку до резолюції пос. Макуха, щоби краввий видїл доповнив своє зістаєнє рахунком евентуальних коштів заступєнєя шоромїж мостами. В голосованю внесєнє пос. Старуха перепало, так само і домаганє пос. Макуха, щоби установити не найвищу, але найвищу тарифу олат на поромах. Резолюцію пос. Макуха прийнято з тим, що на домаганє гр. Пінїньского перєслано її до торгової комісії, котра після внесєня пос. Столловского має з неї зложити звіт в часї сєсії. По сїм полагоджено наглї внесєнє в справі елементарних нещастє о. Сєвїка і пос. Длугоша.

Сєгодня, ві второк, засіданє сойму о год. 10 рано.

Справа виборчої реформи

була предметом наради в п'ятницю.

Намісник др. Божинський ім. правительства зазначив, що правительсто стоїть на становищі заяви, зложеної бар. Бінертом в парламентї: що є за розширенєм виборчого права

до соймів на ті круги населення, які досі того права не мають, але не могло би предложити до цісарської санкції начерку, опертого на засадах парламентарної виборчої реформи.

Пос. Дво іменем лівіці висловив жаль, щоби сегорічний сойм ухвалив засадничі постанови нового закону виборчого і установив сталу комісію, щоби на основі тих засад в слідуючій сесії предложено готовий начерк.

Пос. Стапінський домагає ся, щоби ще в сій сесії ухвалено закон виборчий на основі 4 прикмет. права голосованя і щоби сей сойм перестав естувати в 1910 р.

Пос. др. Олесницький зложив ім. репрезентації руского народу заяву, що виборча реформа до сойму повинна опирати ся на таких самих основах, як виборча реформа до парламенту, що она повинна бути переведена ще підчас теперішньої сесії, та що для руского народу найважнішою справою є установлене засад, по яких мають бути розділені мандати між польський і руский нарід, бо від сего залежить дальше становище рускої репрезентації до справи виборчої реформи.

Пос. Старжинський іменем консерватистів висловлює бажане компромісу і застерігав ся проти тероризму. Також пос. Гломбінський вказує на потребу компромісу.

Маршалок Бадені впевняє, що така справа, що обходить весь край, дасть ся поладити лише компромісово.

В соймі теперішнім міг би перейти лише такий начерк:

Задержане дотеперішних 4 курій з заведенем безпосередного голосованя в курії сільській і з відповідним викроєнем виборчих округів у сій курії, так щоби забезпечити польські національні інтереси в східній Галичині; заведенне пятої курії — також з безпосередним голосованем для тих, що досі не мали виборчого права; заведенне для протияваги пятій курії — представництва заводових інтересів, рівного числом представництва пятої курії.

Пос. Баталія домагав ся, щоби субкомітет здав звіт до 8 днів.

Пос. Старжинський вимагав, щоби субкомітет в сій сесії здав звіт що до поступованя при переведеню реформи виборчої, а тоді покаже ся, чи потрібна стала комісія.

Пос. Стапінський піддержував внесенне Баталії, а Водзіцький, відпирючи погрози, заявив ся за компромісом.

По промові Гломбінського ухвалено більшістю внесенне п. Старжинського. П. Стапінський заявив, що складає провід в субкомітеті, але на промову п. Гломбінського, щоби сего не робиз, не відповів нічого, з чого догадують ся, що рішав ся дальше проводити в субкомітеті.

Предлога Ради шк. кр. в справі шкіл до краєвого видлу.

Заповіджене перед кількома днями нами сником дром Божиньським в дискусії над наглим внесенем пос. д-ра Олесницького письмо кр. Ради шк. з програмою закладаня нових шкіл середних і фахових, вже наспіло до кр. видлу а навіть находить ся на дневнім порядку п'ятого засіданя в звіті кр. видлу. Се письмо і ся програма мають бути відповідно на минулорічну соймову резолюцію, якою сойм жадав від кр. Ради шк. пляну закладаня як одних так других шкіл «з углядженем потреб обох народностей».

Письмо кр. Ради шк. займає ся наперед числом відносинами шкіл середних до фахових в Галичині і числом шкільної молодіжи в тих школах і подає, що кр. Рада шк. зробила в області фахового шкільництва, ставляючи відповідні предлоги міністерству.

Кр. Рада шкільна признає за потрібне в найближшій будучині утворити електротехнічні курси при промислових школах у Львові і в Кракові а крім того отворене шістьох нових шкіл: ткацтва машинового і ручного в Андрихові, шкіл будівельного ремесла в Ярославі і Станіславові, теслярської школи в Делятині і бляхарської в Перемишлі.

З тих шістьох промислових шкіл дві мають бути з рускою викладною мовою.

Що до торгового шкільництва кр. Рада шк. представила міністерству просьвіти справу приреченя повного удержавленя краківської торгової академії, а крім того закладаня 2 класових торгових шкіл по більших містах. Правительство мало віднести ся до тих домагань прихильно, але ждає, щоби край також причинив ся до того запомогами.

Що до гімназій, то кр. Рада шк. предкладає соймові предлогу на отворене двох руских гімназій, а се другої у Львові і самостійної рускої гімназії в Бережанах, а також звертає увагу, що зложено дві утраквістичні гімназії в Рогатині і Яворові. Надто кр. Рада шк. пригадує, що вже давніше представила

правительству внесеня на заложене гімназії в Товмачі і реальної школи в Величці.

Так представляє ся програма кр. Ради шкільної.

3 інших краєвих соймів.

В інших краєвих соймах національно політичне заостренє проявляє ся що раз яскравіше і доводить до великого розятреня та спиняє правильну діяльність законодатних тіл. Чеський сойм не подає виглядів на можливість сесії (бо на нараді ключових предсідників не прийшло до порозуміння) і тому его розв'язанє стає неминучим, а за тим піде в послідовности і розв'язанє державної ради. В долішньо-австрійськмі соймі Іех Аксман, що установляє виключно німецьку викладну мову в сім краю з покривденем чеської меншости, дає привід до боротьби у Відні. Навіть в горішньо-австрійськмі соймі п. Шлегель подав внесенє, щоби забезпечити німецький характер краю законним признанем виключного уживаня німецького языка в школі і в уряді. В моравськмі соймі дійшло зараз при відкритю сесії до бучі, бо маршалок гр. Шерені виголосив вступну промову лише по чеськи, а німецький єї переклад велів відчитати, проти чому повстали німецькі послы. З нагоди наглих внесенє де Ельверта і Шіллінгера в справі запису учеників до шкіл і зміни виконного розпорядку до т. зв. Іех Перек стинила ся кілька раз буча між Чехами і Німцями.

Згадані нагли внесенє домагають ся поділу дітей в школах після народностей. На основі рішеня адміністр. трибуналу обстають Чехи при тим, щоби чеські діти учили ся лише в чеських школах і щоби про національну приналежність дітей рішали лише національні комісії шкільні розслідженем языкових відомостей дітей і що родичам не прислугує право означувати, чи їх діти мають учити ся в чеській чи німецькій школі. Міністерство просьвіти у виконнім розпорядку застерегло знов родичам право рішати о тім, бо Іех Перек виразно постановляє, що діти мають початкову освіту побирати в рідній мові, а про се рішають родичі.

Різку промову виголосив п. Ванек проти вимагань правительством видатків на военні цілі, а п. Райхштетер проти цісаря Вільгельма, що відкинув привіт бурмістра Межваріча, котрий мав повитати цісаря німецького по чеськи. За се улілив маршалок послы нагани. Так само намісник висловив жаль з нагоди промови Райхштетера.

З стирійськмі соймі Словінці домагали ся відчитуваня петицій і внесенє по словінськмі і викликали різку перепалку з маршалком гр. Атемсом, котрий з нагоди візду „Südmark“ казав вивісити хоругви на соймі. Інтерпеляцію в сій справі дозволив відчитати по словінськмі, проти чого протестували Німці, а Словінці знов бчили унолідженє своє в тім, що маршалок велів також відчитати німецький переклад інтерпеляції.

З нагоди внесенє в справі живлових шкіл, при котрих п. Бенкович промовляв по словінськмі, підняли Німці бучу. Коли маршалок у замісті на промову п. Бенковича назвав словінську мову нарічєм, підняв ся протест з боку Словінців. Внесенє Бенковича написане по словінськмі відкинуто, проти тому словінський клуб вніс застерогу, що Німці нехтують другу краєву мову і руководять ся загорілостю. Вчєра нім. народовець Гресванк відпирив сей докір Словінців, а підчас его промови обурені Словінці були в пульті і домагали ся рівноправности языкової. Пос. Рошкар домагає ся відділеня південної Сирії.

Хросимо вігхобити переглату.

Новинки.

— Календар. В середу: руско-кат.: Евфимій вмуч.; римо-кат.: Михаїла Арх. — В четвер: руско-кат.: Софії, В. Над. Л.; римо-кат.: Єроніма.

— Посвячене дому „Зорі“. Товариство руских ремісників „Зоря“ у Львові купило недавно гарну реальність при ул. Личаківській за 46 тисяч корон, а в неділю о 6. год. вечером відбуло ся посвяченє тої реальности. Чину посвяченя довершив о. митрат Туркевич з о. радником Евг. Гузаром і о. парохом Яримовичом, а потім промовляли о. митрат Туркевич і голова „Зорі“ дир. Нагірний. О 7. год. засіли гості до перекуски в салі на I. поверсі посвяченого дому і тут попили привітні промови. Перший говорив пос. Романчук про руске міщанство у Львові, якого представителями є наші ремісники. Потім промовляв др. Евг. Озаркевич від „Просьвіти“, радн. Шехович від „Рускої Бесіди“, п. З. Попович від „Сокола“, член кр. видлу Кивелюк іменем селянства, о. ради. Гузар від тов-а „Сила“, а вкінци соціаліст Буняк. Сей останній прийшов, як звичайно водить ся у его партийників робити бучу, але дістав таку основну відправу від свого передбесідника і від п. Евст. Ігната, який забрав слово іменем тов-а „Львівська Русь“, що ледви чи коли в тверезім стані схоче агітувати за своєю партією при подібних народних святах. Поважні речники львівських товариств у своїх промовах склали „Зорі“ щирі желаня гарного розвитку у своїй хаті, чого від серця бажавмо і ми сему діяльному і заслуженому тов-у на ниві нашого народного відродженя у Львові.

— На виставу в Стрию прибули в неділю, дня 26. вересня три поїзди з Русинами, один з Тернополья, другий з Станіславова а третій зі Львова. Загалом було тоді на виставі около пяти тисяч осіб, переважно селян, що з одушевленем приглядали ся своєрідним витворам та численно вписували ся до товариства „Просьвіта“. Учасники вистави віздили на перон з пісню на устах. Всюди гамірно і весело. Іншої мови крім рускої в Стрию рідко можна почути. Підєм духа великий. Гімназійна молодіж з Станіславова і Тернополья прибула під проводом своїх професорів і дир. Сабата в числі около двох соток.

В суботу звиджував виставу Преосв. Еп. Хомишин в товаристві о. крилошанича Гордієвського. Вчєра (понеділок) о год. 7 вечером приїхав до Стрия міністер Дульмба, шп Яль, Галецький і оден референт з міністерства хліборобства і нині будуть звиджувати виставу. Вчєра рано оглядав виставу краєвий віцемаршалок Плят і делегати кр. Тов-а господарского. Крім того були: редактор Вислоух, редактори Świata (Warszaw.), кореспонденти Zeit u. N. fr. Presse, Narodow-oj Gazet-i і багато фотографів. Також оглядав виставу князь Сапіга і директор Lig-i Ротосу przemyślowej Ольшевський, які дуже подрібно робили записки та збирали точні інформації. Польки заінтересували ся незвичайно нашою виставою і видко, здивували ся єї красою і богатством, бо не надіяли ся того всего побачити.

— Отворене „Сокола“. В Вошанцях, рудецкого повіта, відбуло ся вчєрашнього понеділка величаве отворене нового сокільського гнізда. З нагоди правника і відпугу в тім селі зібрали ся тисячі народа з сусідних сіл, а з Висорич і з Новосілок гост. прибули Соколи у відзнаках і з прапором та творили при водозв'язтю і обході почетні шпаліри. По церковній відправі зібрали ся місцеві селяни і Соколи з околиці в читальні Просьвіти, де відбували ся перші загальні збори нового „Сокола“. Збори отворив місцевий парох радник С. Кульчицький, представляючи зібраним генезу основаня „Сокола“ і загриваючи їх до вступленя в его члени. Потім збори вибрали предсідателем нарад о. декана А. Ковальського з Новосілок гост. Статут пояснив відпоручник зі Львова п. С. Гурок, а потім промовляли ще оо. Ковальський і Кульчицький, о. пос. Онискевич з Хишевич, селяни Соколи, Ів. Рушищиз з Новосілок гост. і Мих. Вільчинський з Вистович. Всі бесідники представляли вошанецким селянам хосен з пожарного „Сокола“ і вказували на богато сіл полудевої Рудеччини, де рускі „Соколи“ так гарно розвивають ся. Потім вислало ся в члени нового сокільського гнізда около 50 господарів і парубків, але в надія, що тов-о буде мати поверх сотки членів, бо до старшини вибрано найсвідоміших селян. Головою став вибраний др. Тома Мужичук, церковний півець, а начальником статю др. Мих. Вавшкевич. О. радник С. Кульчицький, вибраний членом ревізійної комісії, обіцяв помагати „Соколови“ всіма порадами, бажючи єму як найкрасшого розвитку. Збори закінчили ся відспіванем многолітствія присутнім гостям та гамну „Ще не вмерла Україна“ і „Маршу Соколів“.

— П. Володимир Михальський, перший український радник двора в адміністраційнім трибуналі. Про се іменованє пише „Буковина“: „Знов радісна вістка! Надпрокуратора черновецького, п. Володимира Михальського іменовано радником двора і приділено до адміністраційного трибуналу у Відні. Радісна ся вістка з кожного агляду. Надпрокуратор п. Михальський належить до тих людей, якими радувала би ся кожда нація. Безоглядна чесність і незвичайне почутє обовязку та одвічальности є знаменем сего життя его, як людини, як урядника і як Українця. Таким ясним знаменем все була в нашім гурті особа п. Ми-

хальського, з огляду на его чудову характерність, чесність, сумлінність, щирість. При кожній нагоді мали ми від него розумну раду і поміч, в якій було небогато слів а зате немало правдивої, точної, широї і доброї реальної праці. І не лиш знає своє і моральні свої прикмети віддавав нам п. Михальський все, де треба було згуртувати до розумного і чесного діла як найбільше голів і рук. Він спомігав нашу народну культурну роботу і матеріально. Перед кількома роками зложив він 5000 К для нашої „Рускої Бесіди“ з тим призначенням, щоби за відсотки від цих грошей видавати розумні, популярні книжечки для народу. Свідомий Українець, патріот в найкрасшій значині сего слова але передовсім гарна людина, — ось найкоротша правдива характеристика сего чоловіка. Як урядник займав п. Михальський в нашім краю незвичайно важне і незвичайно одвічальне місце надпрокуратора і здобув собі безоглядне признаня і пошану всіх націй на Буковині, і всі уважали его одним із найспосібніших юристів в краю. Се власне уможливило нашим послам успішно осягнути в центральнім правительстві обсаду т.к поважного і такого важного для нашого народу місця в адміністраційнім трибуналі.

Адміністраційний трибунал, оснований в Австрії 22. жовтня 1875. р., в касаційною інстанцією для всіх відкликів від оречень адміністраційних властей. В тім трибуналі не було ще до сі ніколи ніякого члена України. Наші справи полагоджували там чужинці і передовсім галицькі брати наші нераз відчували се болючо. Пан Михальський як перший український радник двора в тім трибуналі буде там найкрасшим сторожем справедливости і для нас, а хиба кождому яснє, що се становище є не лише особистою почесністю для п. Михальського, але першим нашим народним становищем в тім трибуналі. Радіємо нсю незвичайно, тим більше, що дісталася она такій нашій людині! І коли вже наша буковинська, черновецька Україна має стратити для себе безпосередню поміч п. Михальського, то єдиною її розрадою в тім буде лиш те почутє, що виматає сего ширше і більше загальне народне добро.

Самомуж п. радникови двора бажаємо сердечно, щоб на тім новім вельми одвічальнім і важкім але і почеснім місці найшов як найбільше вдволення і щастя! Ми з свого боку лучимо ся в сими бажаннями і радіємо новим успіхом діяльності п. Василька, котрого заходам повелось се осягнути. Радник двора Володимир Михальський покінчив гімназіяльні науки в Дрогобичі (Галичина) а університетські у Львові. Радником двора при адміністраційнім трибуналі став по 22 роках державної служби. Відбуту кампанію війскову при боснійскім повстаню почислено ему за два роки служби.

— **Gazeta Narodowa** відозвала ся про українську виставу в Стрию з великими похвалами і присвятила їй навіть окрему вступну статію. Автор статії зазначає, що ся перша вистава доробку, сил і поступу імповує та свідчить, що руский нарід розвиває ся скоро економично і культурно, що присвоює собі всі поступи на полі рільництва і промислу, що має змісел до виторювання і організації, що зрозумів конечність асоціації і що працює. Разить автора брак польських написий, хоть польські вистави ніколи руских написий не містили, за те підносить автор незвичайну ввічливість комітетових супротив польских гостей на виставі. Разить також автора статії левти, які по его гадці, не все достроюють ся до строів селян а при маринарці півінтелігента надають ся до музею злого смаку, який заложено в Штутгарті. Найбільше невдоволений автор з сего що до вистави недопущено московфілів... На нашу гадку, немає чим плакати. Мончаловські, Марущаки, Дудикевичі нехай сами себе виставляють...

— В **Ченотохові** отворено в останніх тижнях польську виставу, яка принесе около 15.000 рублів вдобору. Дефіцит має покрити заряд віденсько-варшавської залізниці, яка при перевозі осіб на виставу заробила значні суми. Питанє, який недобір буде мати наша вистава в Стрию і хто его покряє. Говорять, що стрийське вистава не то що не принесе недобору, але дасть ще якийсь чистий дохід.

— **Комітет будови памятникна Т. Шевченка** в Києві оголосив конкурє на проєкт памятникна. Конкурс помістимо в завтрашнім числі.

— **Дрібні вісти.** Ректори академії ветеринарії будуть від тепер вибирани на 2 літа і будуть мати титул „magnificencia“. — З днем 29 с. м. отварає ся залізничий шлях Львів-Підгайці на цілий ліній. — В Калуші засрілив ся адв. др. Берн. Вітлін з незвісної причини. — В Тернополі орадено ювілера Померанца на яких 10.000 К.

Опозістки:

— **Іменования.** Цісар іменував радника трибуналу адміністраційного Івана Стелля Савицького президентом сенату ad personam а першого державного прокуратора в Чернівцях, Володимира

Михальського, і секційного тит. радника міністерства д-ра Івана Місінського радниками того трибуналу. — Цісар надав приватним доцентам львівського університету др. Адамови Беднарскому і др. Адамови Шельонговскому титул надзвичайних професорів.

— **Комітет фантової лютерії** на булову учительської Санаторії повідомляє отсим П. Т. інтересованих, що тягненє лютерії фантової відложено до 30. вересня 1910. р. а то на підставі зізволєня ц. к. міністерства скарбу з дня 28. серпня 1909. ч. 61860. Комітет просить всіх, що мають льоси на продаж, щоби зволили і на дальше їх задержати та заняли ся їх продажию. — Львів, дня 23. вересня 1909. *Ол. Гайдукевич. І. Лешєґа.*

Телеграми

з дня 28. вересня.

Париж. Розпочали ся ту перегони 20 балюнів на висоту.

Відень. Цісар санкціонував закон ухвалєний гал. сеймом що до утворєня нової громади „Святий Йосиф“ коло Майдану середн. в Надвряниціні.

Триєнт. Розпочав ся ту страйк соціялістів за арештованє редактора дневника „Popolo“. Хотий арештованого випущено, страйк не устав.

Тижневий звіт

Торговельної і промислової палати

про ціни збіжжя і продуктів у Львові від 20. до 26. вересня 1909:

	за 50 клг.
Пшениця	12.40—12.70 К
Жито	9.00—9.20 К
Ячмінь броварняний	7.30—8.25 К
Ячмінь на пашу	7.00—7.50 К
Овес	7.00—7.40 К
Кукурудза	0.00—0.00 К
Просо	0.00—0.00 К
Горох до варєня	00.00—00.00 К
Горох на пашу	00.00—00.00 К
Бобик	0.00—0.00 К
Конюшина червона	120.00—170.0 К
Конюшина біла	120.00—170.0 К
Конюшина шведска	75.00—85.00 К
Тимотка	34.00—36.00 К
Ріпак зимовий	13.15—13.50 К
Насінє конопл.	00.00—00.00 К
Хміль старий	40.00—50.00 К
Хміль новий	150.00—175.0 К

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише тутон і паперців з першої галицько-руської фабрики **Евгена Білінського** в Збаржю.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% н. школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по священниках.

Держім ся покликю:

Свій до свого!

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицького князя Данила з угорским королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. 16^о ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського безкоролєва). Львів 1903. 8^о ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстutowич, великий князь Литовско-руський. Історична монографія. Жовква 1905. 8^о ст. XIV+170. — Ціна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8^о ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza a історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8^о ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і матеріали до історії України-Руси. І. Жовква 1908. мал. 8^о ст. 170. — Ціна 2 К.

Історичний розвиток імені українсько-руського народу. Львів, мал. 8^о ст. 41. Ціна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej poł. XIV. w. Краків 1909. мал. 8^о ст. 22. Ціна 40 с.

Дістати можна в книгарні **Наук. Тов. ім Шевченка** у Львові, Ринок 10.

Бюро учительське і службове
Марії Немчиновської, Львів, площа Академічна 3.

Кураційний і дезеровий ви-

коград, найкрасшої якости, з великими ягодами, солодкий, щоденно свіжий з пня, 5 клгр. — 3 К. Мід природний чистий 5 клгр. 6 К 50 с.

L. Altneu, Versecz 4, Ungarn.

89 (2—15)

Товариство взаїмного крегитуму

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

заснованє при Товаристві взаїмних обезпечєнь „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенєх з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюванє кредиту своїм членам рільникам обезпечєним в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потручєня податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадницькій почтовій ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадницькі К 2,848.890.—

Удїли членські К 262.994.—

Позички уділені К 3,396.002.—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:51
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславона	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рави рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:10†	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гяшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславона	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	8:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:40
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рави рускої	6:14	11:05	—	—	11:35‡
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	1:30B	5:50†	8:45B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:1
З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і свята від 10/8 до 11/8. А) Лише в неділі і свята від 1/8 до 31/8. — Б) Лише в неділі і свята від 1/8 до 30/8. — В) В неділі і свята а від 1/8 до 30/8 щодень. — Г) Щоденно від 1/8 до 31/8. — 3) Лише в неділі.